

สรุปโครงการสัมมนาสาธารณะ

“ไทยกับการเป็นประธานอาเซียน : ไทยและอาเซียนได้อะไร? จะไปอย่างไรต่อ?”

ณ ห้อง เลอ โลต์ส ๑ ชั้น ๒ โรงแรม สวิสไฮเทล กรุงเทพฯ รัชดา (Swissotel Bangkok Ratchada)

วันอังคารที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๒ เวลา ๙.๐๐ น.-๑๖.๓๐ น.

*****

กล่าวนำโดย ดร.วิชาวัฒน์ อิศรภักดี ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงการต่างประเทศ

ดร.วิชาวัฒน์ อิศรภักดี ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงการต่างประเทศ ได้กล่าวนำการสัมมนาโดยมีใจความดังนี้ การเป็นประธานอาเซียนของไทยในปีนี้มีถึงความสำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็นการรักษาเกียรติภูมิและชื่อเสียงของไทย โดยอาเซียนนั้นถือเป็นความสำคัญอันหนึ่งของนโยบายการต่างประเทศของไทย ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยต้องการผลักดันให้อาเซียนเป็นองค์การระหว่างประเทศที่เป็นที่ชื่นชมในระดับโลก สำหรับอาเซียนนั้นนอกจากจะสามารถอำนวยความสะดวกระหว่างประเทศในภูมิภาคให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และมีเสถียรภาพ และยังเพิ่มอำนาจการต่อรองของไทยในประชาคมโลกอีกด้วย

นับตั้งแต่อาเซียนได้เปลี่ยนผ่านจากสมาคมอาเซียนอาเซียนเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) นั้นอาเซียนได้มีการรวมตัวกันอย่างแน่นแฟ้นมากขึ้น เศรษฐกิจโดยรวมของอาเซียนได้เติบโตขึ้นเป็นอันดับ ๖ ของโลก นอกจากนี้อาเซียนยังเป็นประชาคมที่มีความหลากหลาย และมีปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับหุ้นส่วนภายนอกต่าง ๆ โดยยึดหลักการ ASEAN Centrality

ตลอดปี ๒๕๖๒ ที่ผ่านมา ไทยในฐานะประธานอาเซียนได้เน้นย้ำการเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังตามแนวคิดหลัก ตลอดจนส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในทุกมิติตามแนวคิดหลัก “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” หรือ Advancing Partnership for Sustainability เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์การเมืองโลกที่ไม่แน่นอนซึ่งเป็นการท้าทายและกระทบต่ออาเซียนโดยตรง ในกรณีนี้ไทยในฐานะประธานอาเซียนได้ประสบความสำเร็จในการผลักดันความร่วมมือต่าง ๆ ดังนี้ ๑) เอกสาร ASEAN Outlook on the Indo-Pacific อันมีสาระสำคัญในการลดการเผชิญหน้าของมหาอำนาจและส่งเสริมความร่วมมือจากทุกฝ่าย ๒) การบรรลุการเจรจา RCEP อันจะส่งเสริมการค้าเสรีในภูมิภาค ๓) การเพิ่มความเชื่อมโยงข้อมูลของภาครัฐผ่าน ASEAN Single Window ๔) จัดตั้งเครือข่ายต่อต้านการประมงผิดกฎหมาย (IUU Fishing) เพื่อเสริมสร้างความสามารถการแข่งขันของอาเซียน นอกจากนี้ไทยยังส่งเสริมด้านสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เช่น ส่งเสริมประเด็นสิทธิเด็กและสังคมผู้สูงอายุ และยังได้ประกาศให้ปี ๒๕๖๒ เป็นปีวัฒนธรรมอาเซียนเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน

ในประเด็นความยั่งยืนนั้น ไทยได้ส่งเสริมการลดขยะทะเลผ่านปฎิญญากรุงเทพฯ ว่าด้วยการต่อต้านขยะทะเลในภูมิภาคอาเซียน และยังได้ผลักดันยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นโดยการเปิดศูนย์อาเซียนทั้ง ๗ ศูนย์ อันจะทำให้อาเซียนเป็นแกนกลางในการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตซึ่งเชื่อมโยง ASEAN Vision ๒๐๒๕ กับ Sustainable Development Goals ๒๐๓๐

Session ๑ “ไทย อาเซียน และมหาอำนาจในอินโด-แปซิฟิก”

ผศ.ดร.จิตติภัทร พูนขำ ผู้ดำเนินรายการ ได้เกริ่นนำว่าในปี ๒๕๖๒ นี้ มีหมุดหมายสำคัญมากมายในภูมิภาคซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นสามประเด็น ได้แก่ การเมืองและความขัดแย้งทางการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกที่กลายเป็นเวทีสำคัญในการแข่งขันเชิงอิทธิพล และบทบาทของมหาอำนาจอื่น ๆ ที่กำลังมีบทบาทสำคัญในภูมิภาคผ่านเวทีต่าง ๆ เช่น อินเดีย และออสเตรเลีย ใน APEC RCEP และ CPTPP ซึ่งอาเซียนเองก็ออกมาตอบสนองต่อสถานการณ์ที่พลวัตนี้ผ่านเอกสาร ASEAN Outlook on the Indo-Pacific และจากประเด็นเหล่านี้ จึงเป็นโจทย์ใหญ่ของไทยว่าจะจัดวางตำแหน่งของตนเองอย่างไรในสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งวิทยากรแต่ละท่านก็ได้แลกเปลี่ยนความเห็น ดังนี้

คุณอุศณา พีรานนท์ รองอธิบดีกรมอาเซียน กล่าวว่าท่ามกลางระบบโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง เช่น กรณี Brexit หรือการปฏิเสศพหุภาคีนิยม ล้วนส่งผลกระทบต่ออาเซียนในฐานะองค์การระหว่างประเทศระดับภูมิภาค นอกจากนี้ การปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้งที่ ๔ (๔IR) ก็ส่งผลกระทบต่ออาเซียนด้วยเช่นกัน ด้วยความท้าทายเหล่านี้ จึงเป็นกลายเป็นแรงผลักดันของไทยในการเน้นย้ำประเด็นเหล่านี้ในฐานะประธานอาเซียนปี ๒๕๖๒ บนพื้นฐาน ๓C ได้แก่ Consultation, Consensus, Cooperation

ด้านอินโด-แปซิฟิก คุณอุศนากล่าวว่าแต่ละประเทศก็มีมุมมองต่อภูมิภาคแตกต่างกันไป เช่น ญี่ปุ่นมองว่าอินโด-แปซิฟิกคือพื้นที่สำหรับความร่วมมือทางเศรษฐกิจโดยเน้นโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย สำหรับอินเดีย อินโด-แปซิฟิกคือพื้นที่ที่เปิดกว้างสำหรับความร่วมมือโดยไม่จำกัดสมาชิก ในขณะที่สหรัฐฯ มองภูมิภาคนี้เป็นพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ อันจะเห็นได้จากการเปลี่ยนชื่อกองบัญชาการภาคพื้นแปซิฟิกเป็นกองบัญชาการอินโด-แปซิฟิก อันแสดงให้เห็นว่าสำหรับสหรัฐฯ แล้ว ภูมิภาคนี้มีได้มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเท่านั้นแต่มีความสำคัญทางทหารด้วยเช่นกัน แม้ว่าจะมีมุมมองที่แตกต่างกัน ประเทศเหล่านี้รวมถึงออสเตรเลียซึ่งเป็นประเทศกลุ่ม QUAD มีมุมมองร่วมกันว่าอาเซียนคือจุดสำคัญในการเชื่อมโยงในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก

อย่างไรก็ตาม ย่อมมีบางประเทศที่รู้สึกไม่สบายใจ เช่น จีนและรัสเซีย ที่รู้สึกว่าคุณได้ถูกนับรวมอยู่ในยุทธศาสตร์ดังกล่าว ดังนั้นอาเซียนจึงอยู่ในสถานการณ์ที่กระอักกระอ่วนว่าจะต้องเลือกข้าง ดังนั้นอาเซียนต้องมีแนวคิดของตนเองเพื่อลดความตึงเครียดในภูมิภาค ซึ่งมุมมองดังกล่าวปรากฏอยู่ในเอกสาร ASEAN Outlook on the Indo-Pacific ได้แก่ ๑) ส่งเสริมความร่วมมือที่ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ ๒) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยผ่านกลไกของอาเซียน ๓) สร้างความร่วมมือทางทะเล และ ๔) การพัฒนาที่ยั่งยืน

คุณกวี จงกิจถาวร กล่าวว่าอาเซียนคือความสำคัญอันดับหนึ่งของนโยบายต่างประเทศไทย และในปี ๒๕๖๒ นี้ นับได้ว่าไทยประสบความสำเร็จอย่างมากในทุกมิติในฐานะประธานอาเซียน ในด้านการเมืองนั้น ไทยสามารถผลักดันให้เกิดการบรรลุการลงนามเอกสาร ASEAN Outlook on the Indo-Pacific อันสอดคล้องกับแนวทางนโยบายต่างประเทศของไทยที่สร้างความเป็นมิตรกับทุกฝ่าย สำหรับด้านเศรษฐกิจ และสังคมและวัฒนธรรมนั้น ไทยได้ทำการเปิดศูนย์อาเซียนทั้งหมด ๗ ศูนย์อันจะส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ตลอดจนความเป็นแกนกลางของอาเซียนในภูมิภาค

นอกจากนี้ ไทยยังแสดงบทบาทที่สำคัญในเวทีโลกอีกด้วยเนื่องจากไทยมีแนวทางนโยบายต่างประเทศของตนเองและแสดงข้อริเริ่มอยู่เสมอ ยกตัวอย่างเช่น ไทยเสนอให้โลกปลอดอาวุธนิวเคลียร์บนเวทีสหประชาชาติ

หรือการเจรจาโครงการรถไฟความเร็วสูงกับจีนที่กำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป อันแสดงให้เห็นว่าไทยมีจุดยืนของตนเองและไม่เข้าข้างมหาอำนาจซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ

ด้าน รศ.ดร.กิตติ ประเสริฐสุข กล่าวว่าในปี ๒๕๖๒ นี้ ไทยประสบความสำเร็จในการจัดประชุมอาเซียน ซึ่งมี ๕ ประเด็นดังนี้

๑) ไทยประสบความสำเร็จในการผลักดันเอกสาร ASEAN Outlook on the Indo-Pacific ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าอาเซียนรวมถึงไทยมิได้เลือกเข้าข้างทั้งจีนและสหรัฐฯ และเป็นตัวชี้วัดถึงประสิทธิภาพของการทูตไทยที่โน้มน้าวให้ทุกชาติสมาชิกของอาเซียนที่มีจุดยืนต่างกันต่อมหาอำนาจสามารถตกลงและยอมในเอกสารดังกล่าว

๒) ในด้านเศรษฐกิจ ไทยสามารถทำให้เกิดการบรรลุข้อสรุปการเจรจาความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ (RCEP) แม้ว่าอินเดียจะขอชะลอการตกลงออกไป และหากมีการลงนามความตกลงนี้ในปีหน้าก็ก่อให้เกิดเขตการค้าเสรีที่มีความหลากหลายที่ใหญ่ที่สุดในโลก อันเป็นการส่งสัญญาณของอาเซียนต่อประชาคมโลกว่าอาเซียนไม่ส่งเสริมนโยบายการปกป้องทางการค้า (Protectionism) หากแต่เป็นการค้าเสรี

๓) ด้านความมั่นคงในทะเลจีนใต้ แม้ว่าจะมีความคืบหน้าไม่มากนัก แต่ก็มี การตกลงกับจีนว่าจะดำเนินการจัดทำร่างเอกสารการเจรจาฉบับเดียวในทะเลจีนใต้ (Single Draft COC Negotiating Text) โดยคาดว่าจะแล้วเสร็จภายในสามปี

๔) ด้านความมั่นคงในคาบสมุทรเกาหลี เนื่องจากสถานการณ์ไม่เอื้ออำนวย ทำให้อาเซียนไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับเกาหลีเหนือได้มากนัก หากสถานการณ์มีการพัฒนาไปทางที่ดีขึ้น อาเซียนสามารถสานสัมพันธ์กับเกาหลีผ่าน functional cooperation เช่น ด้านโรคระบาด หรือการจัดการภัยพิบัติ อันจะเป็นการสร้าง ความไว้วางใจและเป็นช่องทางให้เกาหลีเหนือสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับประชาคมโลกอีกด้วย

๕) ไทยส่งเสริมแนวคิด Pre East Asia Summit อันจะกลายเป็นแนวปฏิบัติของประธานอาเซียนในทุก ๆ ปีที่จะดำเนินการเชิญผู้นำนอกภาคีอาเซียนเข้าร่วมการประชุมด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไทยและอาเซียนสามารถจัดการความสัมพันธ์กับภายนอกได้เป็นเป็นอย่างดี

Session ๒ “บทบาทรัฐสภาไทยกับทิศทางในการสนับสนุนประชาคมอาเซียนในอนาคต”

ผศ.ดร.ม.ล.พินิตพันธุ์ บริพัตร ผู้ดำเนินรายการ ได้เกริ่นนำว่านอกจากฝ่ายบริหารแล้ว ฝ่ายนิติบัญญัติก็มีความสำคัญในการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนด้วยดังที่เห็นได้จากการประชุมสมัชชารัฐสภาอาเซียน หรือ AIPA โดยวิทยากรใน session ได้เสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นไว้ดังนี้

คุณกิตติ วะสินนท์ สมาชิกวุฒิสภา กล่าวว่า AIPA ไม่ใช่การรวมตัวลักษณะของ European Parliament แต่การรวมตัวของรัฐสภาอาเซียนในแง่ของการประสานงานและสร้างเครือข่ายมากกว่า ดังนั้น AIPA จึงไม่ได้มีหน้าที่ในการออกกฎหมายในอาเซียน แต่ก็เน้นย้ำว่าเนื่องจาก AIPA ประกอบไปด้วยสมาชิกรัฐสภา ดังนั้น AIPA ก็ต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนเช่นกัน

ด้านความท้าทาย คุณกิตติมองในด้านของการรวมตัวและขยายตัวของอาเซียน เนื่องจากอาเซียนนั้นทำงานบนพื้นฐานของ consensus ทำให้การดำเนินกิจกรรมบางอย่างเป็นไปได้ไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป สำหรับการขยายตัวนั้น อาเซียนจะต้องสร้างหุ้นส่วนภายนอกอาเซียนด้วยเพื่อให้เกิดการบูรณาการและพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในประเด็นความมั่นคงในภูมิภาค เช่น ปัญหาโรฮิงญา เป็นต้น

ความท้าทายอีกประการหนึ่งก็คือการทำให้อาเซียนเป็นแกนกลางของสถาปัตยกรรมในภูมิภาค หมายความว่าอาเซียนจะเป็นที่ยอมรับในเวทีระหว่างประเทศในฐานะองค์การระหว่างประเทศระดับภูมิภาคที่มีความสำคัญและทุกคนจะต้องนึกถึงหากต้องการจะมีปฏิสัมพันธ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งคุณกิตติเสนอว่า กรอบ ACMECS จะเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันแนวคิดดังกล่าว ในแง่นี้รัฐสภาไทยสามารถมีบทบาทในการดำเนินการในประเด็นได้เช่นกัน

ด้าน ผศ.ดร.อิสระ เสรีวัฒนวุฒิ กล่าวว่าความท้าทายในขณะนี้คือการทำให้อาเซียนเป็นประชาคมที่เข้มแข็ง เนื่องจากระบบโลกในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงดังกรณี Brexit ที่มีชาติสมาชิกถอนตัวเนื่องจากมองว่าการรวมกลุ่มเป็นภาระมากกว่าเป็นประโยชน์ ผศ.ดร.อิสระ จึงเสนอว่าความไว้วางใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้อาเซียนอยู่รอดท่ามกลางระบบโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง

บทบาทของรัฐสภาในการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนนั้นตั้งอยู่บนสองยุทธศาสตร์ของอาเซียน คือ การเชื่อมโยงระหว่างประชาชน และการออกกฎระเบียบสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งยุทธศาสตร์ที่สองนี้สามารถกระทำได้ โดยการปรับปรุงกฎระเบียบของชาติต่าง ๆ ให้มีมาตรฐานเดียวกันซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากฝ่ายบริหารด้วย ยิ่งไปกว่านั้นรัฐสภาของไทยและชาติอาเซียนต่าง ๆ ยังจะต้องคำนึงถึงอีก ๔ ประเด็นดังนี้ ๑) การจัดลำดับความสำคัญเพื่อบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ๒) การให้ความสำคัญในการทำให้ประชาชนมีความเข้มแข็งที่สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองโดยพึ่งพารัฐให้น้อยที่สุด ๓) การให้อาเซียนเคารพหลักนิติธรรม เป็นสังคมที่ประชาชนยึดถือกฎหมายอันจะเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในการดูแลสังคม และ ๔) สร้างความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติอย่างจริงจังเพื่อสร้างกฎระเบียบที่ดีและเป็นมาตรฐานในภูมิภาค

ด้าน คุณอิสรา สุนทรวัฒน์ ระบุว่า AIPA คือการรวมตัวของผู้แทนของสมาชิกรัฐสภาในอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหารือในประเด็นต่าง ๆ ในอาเซียน เพื่อหาข้อเสนอแนะแก่รัฐบาลชาติอาเซียนในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งถือได้ว่าเป็นความคิดของประชาชนอาเซียนเนื่องจากผู้เข้าประชุมล้วนแต่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาผู้เป็นตัวแทนของประชาชน

บทบาทอีกประการหนึ่งของ AIPA คือการสร้าง ความเชื่อมโยงด้านกฎหมายระหว่างชาติอาเซียนต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันนี้ยังไม่มี การดำเนินการที่เป็นรูปธรรมเนื่องจากยังไม่สามารถหาฉันทามติได้อันเป็นแนวทางดำเนินการที่สำคัญของอาเซียน ดังนั้นการประชุมในแต่ละครั้งจึงเป็นการพูดคุยในประเด็นกว้าง ๆ และจบลงด้วยข้อเสนอแนะต่อประเด็นที่ได้รับการหารือ นอกจากนี้ AIPA ยังทำหน้าที่เป็นกลไกในการเชื่อมอาเซียนและประชาชนเข้าด้วยกัน กล่าวคืออาเซียนมิได้เป็นแค่เรื่องของรัฐบาลเท่านั้น แต่ประชาชนก็มีส่วนร่วมสำคัญในการขับเคลื่อนอาเซียนด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ความพยายามนี้จะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และประชาชนให้ความสนใจต่ออาเซียนอันจะสามารถลดช่องว่างระหว่างภาคส่วนได้

Session ๓ “ไทยกับการเจรจาความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (RCEP)”

ผศ.ดร.สุนิดา อรุณพิพัฒน์ ผู้ดำเนินรายการกล่าวว่า RCEP นั้นเป็นประเด็นที่ทั่วโลกจับตามอง และถือว่าเป็นความสำเร็จครั้งยิ่งใหญ่ของไทยในฐานะประธานอาเซียนท่ามกลางแนวโน้มเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนเป็น Protectionism สงครามการค้า และการเจรจาที่ล่าช้าใน WTO ดังนั้น RCEP จึงถือได้ว่าเป็นผลงานชิ้นที่สำคัญยิ่งซึ่งวิทยากรได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ดังนี้

คุณโชติมา เอี่ยมสวัสดิกุล ผู้อำนวยการสำนักประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กล่าวถึงภาพรวมของ RCEP ว่ามีต้นกำเนิดมาจากอาเซียนที่ต้องการให้มีการบูรณาการด้านการค้าระหว่างภาคีในภูมิภาค แต่ก็มีใช้เรื่องง่ายเนื่องจากคู่แข่งจากอาเซียนที่มีความหลากหลาย กล่าวคือมีทั้ง กลุ่มประเทศ LDC ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศพัฒนาแล้ว ดังนั้นการหาจุดร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับจึงเป็นเรื่องยากซึ่งใช้เวลานาน แต่ถ้าหากประสบความสำเร็จก็ทำให้ RCEP เป็นเขตการค้าเสรีที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการประชุมที่ผ่านมาจะได้ข้อสรุปที่เป็นตัวบท แต่ก็ยังมีรายละเอียดปลีกย่อย เช่น การขจัดภาษาและข้อกำหนดต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีกรณีของอินเดียที่อาเซียนจะต้องโน้มน้าวให้รับข้อสรุป RCEP เพื่อให้เกิดการลงนามความตกลงอย่างเป็นทางการภายในปี ๒๕๖๓

ด้าน ดร.ชิงชัย หาญเจนลักษณ์ กล่าวถึงมุมมองในภาคเอกชนที่มีความสำคัญในการเจรจา RCEP ดร. ชิงชัย ให้ความเห็นว่าภาคเอกชนให้ความสำคัญต่อกระบวนการดำเนินงานและเสนอให้ดำเนินการในส่วนที่สามารถทำได้ก่อน นอกจากนี้ยังเสนอว่ารัฐบาลควรผลักดันและสนับสนุนภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจทั้งในอินเดียและไทยอันจะช่วยสนับสนุนให้รัฐบาลอินเดียยอมรับข้อสรุป RCEP ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอินเดียมีความสำคัญเป็นอย่างมากยิ่งไปกว่านั้น หากมองในมิติภูมิเศรษฐศาสตร์ RCEP จะเป็นประโยชน์ต่อทั้งไทยและอาเซียนอย่างมหาศาลเนื่องจากจะสร้างเส้นทางการค้าเชื่อมระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก กล่าวคือจะเป็นการเชื่อมอินเดีย AEC และ EEC ของไทยอันจะเป็นเส้นทางสู่มหาสมุทรแปซิฟิกต่อไป

ผศ.ดร.ปิติ ศรีแสงนาม เห็นด้วยกับ ดร. ชิงชัย ว่า RCEP จะสร้างประโยชน์อย่างมหาศาลต่อไทยและภูมิภาคและยังจะทำให้ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกเป็นศูนย์กลางห่วงโซ่มูลค่าของโลกท่ามกลางกระแส protectionism และสงครามการค้า นอกจากนี้ ผศ. ดร. ปิติ ได้เน้นย้ำความสำคัญของอินเดียเนื่องจากอินเดียเป็นประเทศที่มีกำลังซื้อมากเป็นอันดับ ๓ ของโลกและมีขนาดการเติบโตเศรษฐกิจที่สูง อย่างไรก็ตามอินเดียยังมีประเด็นที่กังวลต่อ RCEP ซึ่งส่งผลให้อินเดียไม่สามารถตกลงข้อสรุปการเจรจาได้โดยมีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑) เนื่องจากอินเดียมีสินค้าอ่อนไหวจำนวนมาก อินเดียจึงขอ Auto Trigger Safeguard คือการกลับมาขึ้นกำแพงภาษีหลังจากมี FTA แล้ว

๒) Data localization อินเดียกังวลการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของจีนหลังจากมีการเปิดเสรีทางการค้าเรียบร้อยแล้ว

๓) อินเดียกลัวการขาดดุลทางการค้า

๔) การเมืองภายในประเทศ เช่น การประท้วงของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์นมกดดันรัฐบาลอินเดียไม่ให้เกิดการสรุปการเจรจาเนื่องจากต้องแข่งขันกับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ซึ่งผลิตสินค้าชนิดนี้ที่มีคุณภาพสูงกว่า

๕) การแทรกแซงของชาติมหาอำนาจที่มองว่าจีนใช้ RCEP ในการขยายอิทธิพลในภูมิภาค ทำให้อินเดียลังเลที่จะตกลงข้อสรุปการเจรจา RCEP